

SPIS TREŚCI

Wstęp	9
I. Przemiany rewolucyjne na Bliskim Wschodzie	
<i>Janusz Danecki</i>	
Tło bliskowschodnich przemian 2011 roku	13
<i>Filip Ilkowski</i>	
Dynamika rewolucji na Bliskim Wschodzie	31
<i>Saad Abudayeh</i>	
Początek wiosny arabskiej w Tunezji, Egipcie, Jemenie, Libii i Bahrajnie	56
<i>Shmuel Bar</i>	
Rewolucja na Bliskim Wschodzie: przebudzenie arabskie	73
<i>Stanisław Sulowski</i>	
Bliski Wschód między demokracją a rewolucją	81
II. Bliski Wschód w polityce międzynarodowej	
<i>Justyna Zając</i>	
Polityka Unii Europejskiej w regionie MENA	95
<i>Marcin Kaczmarski</i>	
Polityka Rosji wobec Bliskiego Wschodu	110
<i>Patrycja Sasnal</i>	
Niechęć i przymus: Stany Zjednoczone wobec konfliktu w Libii	123
<i>Adam Szymański</i>	
Turcja – pośrednik w kontaktach między stronami konfliktów bliskowschodnich	136
<i>Erhan Keleşoğlu</i>	
Analiza polityki zagranicznej Turcji wobec Bliskiego Wschodu ...	152
<i>Jarosław Ćwiek-Karpowicz</i>	
Protesty społeczne w krajach arabskich i bezpieczeństwo energetyczne Unii Europejskiej	166

III. Specyfika ustrojowa państw Bliskiego Wschodu

Shlomo Avineri

Czyżby świt demokracji na Bliskim Wschodzie? 181

Jarosław Szymanek

Konstytucjonalizm w świecie arabskim 189

Szewach Weiss

Siedem Izraelów. Rządy koalicyjne od lewicy do prawicy
w etnicznym kontekście 217

Jerzy Zdanowski

Rola Bractwa Muzułmańskiego i islamizmu w polityce Egiptu
i Bliskiego Wschodu 228

Grzegorz Ł. Małachowski

Pozycja ustrojowa monarchów państw Bliskiego Wschodu 248

Bartosz Wróblewski

Haszymidzkie Królestwo Jordanii – między autorytarną tradycją
a demokryzacją 264

Małgorzata Kaczorowska

Syria – dyktatura o krok od demokracji 281

IV. Wybrane problemy wewnętrzne

Agnieszka Rothert

Dualność i wielość. Feminizm i kobiety w krajach
muzułmańskich 307

Aleksandra Zięba

Gen terroryzmu 324

Michał Moroz

Turystyka kosmiczna w Zjednoczonych Emiratach Arabskich 340

Noty o autorach 349

CONTENTS

Introduction	9
 I. Revolutionary Changes in the Middle East	
<i>Janusz Danecki</i>	
The 2011 Changes in the Middle East: Background	13
<i>Filip Ilkowski</i>	
The Dynamics of the Revolution in The Middle East	31
<i>Saad Abudayeh</i>	
The dawn of the Arab springs in Tunisia, Egypt, Yemen, Libya and Bahrain	56
<i>Shmuel Bar</i>	
Theevolution in the Middle East: The Arab Awakening	73
<i>Stanisław Sulowski</i>	
The Middle East Between Democratization and Revolution	81
 II. The Middle East in International Politics	
<i>Justyna Zajac</i>	
European Union Policy in the MENA Region	95
<i>Marcin Kaczmarek</i>	
Russia's Policy Towards the Middle East	110
<i>Patrycja Sasnal</i>	
Reluctance and Compulsion: The United States in the Face of Libya's Conflict	123
<i>Adam Szymański</i>	
Turkey – the Intermediary Between Parties to the Conflicts in the Middle East	136
<i>Erhan Keleşoğlu</i>	
Turkey's Foreign Policy towards the Middle East: An Analysis ...	152
<i>Jarosław Cwiek-Karpowicz</i>	
Social Protests in Arab States and Energy Security in the European Union	166

III. The States of the Middle East: A Unique Political System

Shlomo Avineri

The Dawn of Democracy in the Middle East? 181

Jarosław Szymanek

Constitutionalism in the Arab World 189

Szewach Weiss

Seven Israels. Coalition Governments from Left to Right
in an Ethnic Context 217

Jerzy Zdanowski

The Role of the Muslim Brotherhood and Islamism
in the Policies of Egypt and the Middle East 228

Grzegorz Ł. Małachowski

The Political Status of Monarchs in the States
of the Middle East 248

Bartosz Wróblewski

The Hashemite Kingdom of Jordan: Between Authoritarian
Tradition and Democratization 264

Małgorzata Kaczorowska

Syria: A Dictatorship One Step Away from Democracy 281

IV. Selected Internal Issues

Agnieszka Rothert

Duality and Multiplicity. Feminism and Women
in Muslim Countries 307

Aleksandra Zięba

The Terrorism Gene 324

Michał Moroz

Space Tourism in the United Arab Emirates 340

Notes about the authors 349

WSTĘP

Przemiany lat 2010/2011 na Bliskim Wschodzie i w Afryce Północnej zaskoczyły wszystkich. Nie tylko specjalistów, ale też polityków – tych na Bliskim Wschodzie i tych na całym świecie. A już się wydawało, że świat arabski będzie grzął między ekstremizmem muzułmańskim a autokracją i nieprędko zdoła się wydostać z tego zaczarowanego kręgu. Panujące autorytarne reżimy republikańskie i despotyczne monarchie wydawały się na tyle silne, że żadnych szans na zmianę sytuacji nie było.

Podskórnie jednak coś się działo. Ludzi bolał fałsz rodzimej polityki, wmawianie demokracji, która tak naprawdę była autokratyczną władzą dziedziczną. czuli się źle w fałszywych demokracjach arabskich, źle się działo w gospodarce, źle się żyło. Stało się jasne, że trzeba protestować, żeby coś zmienić. Pomogła globalizacja, niewiara w zakłęcia fundamentalistycznych ekstremistów, a może nawet wstyd za to, co się stało 11 września 2001 roku. Zwłaszcza, że największy wróg, za którego uważano Stany Zjednoczone, zmienił swoją bliskowschodnią politykę. A na wrogości do Stanów Zjednoczonych opierali swoją ideologię ekstremiści: tak działała Al-Ka'ida, tą wrogością usprawiedliwiała swoje działania i z niej czerpała swoją popularność. Ekstremiści i fundamentaliści niespodziewanie stracili swój najważniejszy atut. Stracili też rolę najważniejszej opozycyjnej siły politycznej w większości państw arabskich i muzułmańskich. Ludzi przestała fascynować antyzachodnia zawziętość. Dostrzegli największe bolączki dnia codziennego: biedę, niesprawiedliwość, nepotyzm, a ludzie młodzi brak perspektyw życiowych.

Nie wiemy, co wyrośnie z arabskich niepokojów. Zmiany są nieuniknione i to nie tylko tam, gdzie się obala reżimy, ale i tam gdzie panuje pozorny spokój – w monarchiach takich jak Arabia Saudyjska, Maroko, czy republikach po bolesnych przejściach jak Irak po okupacji amerykańskiej i Algieria po wojnie domowej. Sytuacja się zmienia.

W tej książce próbujemy wysondować, co się dzieje. Wybitni specjaliści polscy i zagraniczni z Bliskiego Wschodu pokazują szeroką panoramę tych

przemian. Bliski Wschód jest naprawdę coraz bliżej, przestaje być obcy i wrogi. To już wiemy i być może drugi raz nie damy się zaskoczyć.

Idea tej publikacji powstała w ramach powołanej w ubiegłym roku w Instytucie Nauk Politycznych Wydziału Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Grupy Badawczej Systemy Polityczne Państw Bliskiego Wschodu. Szybka realizacja tego przedsięwzięcia była możliwa dzięki dobrej współpracy pomiędzy Instytutem Nauk Politycznych a Wydziałem Orientalistycznym Uniwersytetu Warszawskiego oraz Centrum Badań nad Współczesnym Izraelem. W ramach dobrze rozwijających się kontaktów z ośrodkami zagranicznymi na Bliskim Wschodzie udało się do naszej publikacji pozyskać autorów z Izraela, Turcji oraz Jordanii. Uważamy, że teksty naszych kolegów zagranicznych wzbogacają to nie tylko refleksję naukową na temat wydarzeń na Bliskim Wschodzie i Afryce Północnej, ale także sprawiają, że nasza publikacja jest bardziej interesująca dla potencjalnych Czytelników. W zespole autorskim są także naukowcy z Instytutu Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Warszawskiego oraz innych ośrodków naukowych w kraju. Redaktorzy naukowci składają wszystkim Autorom i Autorkom serdeczne podziękowania za przekazane opracowania i zapowiadają, że w ramach serii wydawniczej Studia Bliskowschodnie ukazą się wkrótce następne książki.

Janusz Danecki
Stanisław Sulowski

Warszawa, sierpień 2011